

ปัญหาอำนาจและหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการปฏิบัติตาม

พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559¹

ปติพัทธ์ แก้วทอง²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาอำนาจและหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักสำหรับพนักงานคุมประพฤติ โดยอยู่ภายใต้สังกัดกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ซึ่งถือเป็นหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการคุมประพฤติอันมีภารกิจหลักในการดำเนินการสืบเสาะและพินิจ ควบคุมและสอดส่อง แก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์ รวมทั้งการจัดให้มีการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ การดำเนินการเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ผู้กระทำผิดในชั้นพิจารณาคดีและภายหลังมีคำพิพากษาของศาล ตลอดจนการเฝ้าระวังและป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง³

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ศึกษาบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ซึ่งใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวมานั้น ยังถือเป็นบทบัญญัติที่ใหม่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย ทำให้การดำเนินงานที่ผ่านมายังประสบอุปสรรคและปัญหาบางประการ อาทิ เช่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะงานของบุคลากรในหน่วยงาน รวมถึงปัญหาอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งคือ อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ ที่ยังคงถูกจำกัด ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถอันจะนำไปสู่ความคาดหวังของประชาชนได้⁴ โดยพบว่ายังมีปัญหาอยู่หลายประการ สามารถสรุปได้ดังนี้

ประการแรกคือ ปัญหาอำนาจของพนักงานคุมประพฤติในการจับกุมตามหมายจับของศาลตามมาตรา 32 วรรคท้าย⁵ ซึ่งกำหนดให้ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือมีพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไปพนักงานคุมประพฤติต้องดำเนินการตรวจสอบเหตุการณ์

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาอำนาจและหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์เรืองยศ แสนภักดี และคณะกรรมการสอบคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัจจวัฒน์ เรืองกาญจน์กุล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ กองอำนวยการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ, คู่มือการปฏิบัติงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 (กรุงเทพมหานคร: กรมคุมประพฤติ, 2564) หน้า 17.

⁴ หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์, บทบาทของกรมคุมประพฤติในการป้องกันอาชญากรรมมิติใหม่ในกระบวนการยุติธรรม (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, 2539) หน้า 7

⁵ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559

โดยพนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนต้องดำเนินการตรวจสอบและติดตามผู้ถูกคุมความประพฤติที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ชัดเจนถึงสาเหตุที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด หากพบว่าผู้ถูกคุมความประพฤตินั้นมีเจตนาเพิกเฉยโดยไม่มีเหตุอันสมควรและไม่สามารถดำเนินการคุมความประพฤติต่อไปได้ หรือไม่สามารถติดตามตัว ผู้ถูกคุมความประพฤตินั้นได้ พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนต้องดำเนินการทำรายงานผัดเงื่อนไขและความเห็นเสนอต่อศาลโดยเร็ว ตามมาตรา 27⁶ และหากท้ายที่สุดผู้ถูกคุมความประพฤดียังขัดขืนไม่มาศาลตามหมายเรียกหรือตามนัด จงใจไม่รับหมายเรียกได้ หลบหนีไป ศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งจะเป็หน้าหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะต้องดำเนินการติดตามจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติคนดังกล่าว

โดยพนักงานคุมประพฤติจะทำหน้าที่เพียงประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการนำตัวผู้ถูกคุมความประพฤติมายังศาลตามหมายจับดังกล่าว ทำให้หน้าที่หลักในการบังคับใช้กฎหมายตามหมายจับของศาลนั้น ยังคงเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นหลัก ซึ่งมักจะพบปัญหาในการปฏิบัติงานของตำรวจอันเนื่องมาจากจำนวนบุคลากรตำรวจมีไม่เพียงพอหรือด้วยปริมาณงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีปริมาณมาก⁷ จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายกับผู้ถูกคุมความประพฤติที่กระทำผัดเงื่อนไขนั้นเกิดความล่าช้าไม่สามารถติดตามได้อย่างทันที พนักงานคุมประพฤติจะดำเนินการออกติดตามก็ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ ประกอบกับเมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (16) ได้บัญญัติความหมายของคำว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพศฺติ เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ดังนั้น แม้พนักงานคุมประพฤติซึ่งมีตำแหน่งและหน้าที่ที่บัญญัติไว้โดยพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 จะมีสถานะเป็น “เจ้าพนักงาน” ซึ่งมีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ทำงานในกระบวนการยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายเฉพาะกำหนด แต่ไม่ใช่กรณีที่เป็นเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่กระทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งมีขอบเขตอำนาจแตกต่างจากเจ้าพนักงานในกระบวนการสอบสวนหรือตำรวจ ทำให้พนักงานคุมประพฤติไม่มีอำนาจในการจับกุมหรือสอบสวนคดีอาญาโดยตรง มีเพียงหน้าที่หลักในลักษณะการช่วยเหลือศาลและการกำกับดูแลผู้กระทำผิดในชุมชนภายใต้เงื่อนไขของศาลมากกว่าการบังคับใช้กฎหมายโดยตรง

⁶ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559

⁷ สมหมาย ใจชื่อ, มาตรการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 กับผู้กระทำความผิดเงื่อนไขการคุมประพฤติ: ศึกษาอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการจับกุม พลพอาวฐ การตรวจค้นและยึดสิ่งของผิดกฎหมาย (สารนิพนธ์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม), หน้า 25.

ประการที่สองคือ ปัญหาอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการดำเนินการหลังจากตรวจพบผู้ถูกคุมความประพฤติเสพยาเสพติด ตามมาตรา 14 (6) แห่งพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 ประกอบกับประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. 2560 ที่ได้กำหนดว่าในกรณีที่ผลการตรวจยาเสพติดให้ผลบวก พนักงานคุมประพฤตินั้นหน้าที่แจ้งผลการตรวจหา สารเสพติดในปัสสาวะให้ผู้รับการตรวจหรือทดสอบทราบ หากผู้รับการตรวจหรือทดสอบยอมรับว่าได้เสพ หรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจริง พนักงานคุมประพฤติก็น่าจะมีหน้าที่สอบถามและบันทึกรายละเอียดการให้ถ้อยคำของผู้รับการตรวจหรือทดสอบไว้ เพื่อนำไปจัดเก็บไว้ในสำนวนและเสนอศาลดำเนินการต่อไป เช่นเดียวกับกรณีที่ผู้รับการตรวจหรือทดสอบให้การปฏิเสธว่าไม่ได้เสพ หรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแต่อย่างใด พนักงานคุมประพฤติก็น่าจะดำเนินการสอบถามและบันทึกรายละเอียดการให้ถ้อยคำของผู้รับการตรวจ หรือทดสอบไว้เช่นเดียวกันและพนักงานคุมประพฤติน่ามีหน้าที่ส่งตัวอย่างปัสสาวะไปยังหน่วยงานที่รับตรวจเพื่อตรวจยืนยันผล

จะเห็นได้ว่าประเด็นความแตกต่างอยู่ที่ว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบยอมรับหรือให้การปฏิเสธ แม้ว่าผลการตรวจหาสารเสพติดจะเป็นผลบวกอยู่แล้วก็ตาม แต่กลับกลายเป็นว่าในการยืนยันข้อมูลในการตรวจสารเสพติดจะต้องส่งไปตรวจยืนยันผลเฉพาะกรณีที่มีการปฏิเสธเท่านั้น และเมื่อพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติก็น่าจะเห็นได้ว่ามีเพียงหน้าที่ในการสอบถามและบันทึกรายละเอียดการให้ถ้อยคำของผู้รับการตรวจ หรือทดสอบ แล้วนำไปจัดเก็บไว้ในสำนวน ไม่ได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ว่าพนักงานคุมประพฤติก็น่าจะต้องดำเนินการต่อไปอย่างไร โดยจะขึ้นอยู่กับกรณีของศาลต่อไป

ประการที่สามคือ ปัญหาอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการควบคุมการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ ตามมาตรา 14 (7)⁸ แห่งพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 ที่ได้ให้อำนาจแก่พนักงานคุมประพฤติในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์ใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลสั่ง โดยพิจารณาประกอบกับกฎกระทรวงการในเรื่องใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ ตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง พ.ศ. 2560 ซึ่งจะกำหนดไว้เพียงหลักเกณฑ์การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ และกรณีที่จะต้องมีการถอดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ โดยไม่ได้กล่าวถึงกรณีของการกระทำผิดเงื่อนไขอื่นๆ ของผู้ถูกคุมความประพฤติ ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติมีพฤติการณ์หลบหนี เช่น การทำลายอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัว หรือการขาดหายไปของสัญญาณอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวรวมถึงกฎกระทรวงไม่ได้กำหนดให้อำนาจหน้าที่แก่พนักงานคุมประพฤติก็น่าจะต้องดำเนินการต่อไปอย่างไร

⁸ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559

โดยในการติดตามผู้ถูกคุมความประพฤติซึ่งมีพฤติการณ์ดังกล่าว พนักงานคุมประพฤติคงทำได้เพียงติดต่อประสานงานกับสำนักงานคุมประพฤติและพนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนในการที่จะต้องติดต่อกับผู้ถูกคุมความประพฤติคนดังกล่าวเพื่อสอบถามถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยหากมีพฤติการณ์ที่จะหลบหนีหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติก็น่าที่เพียงจัดทำรายงาน และติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการติดตามจับกุมตัว ซึ่งเป็นช่องว่างอันอาจจะนำไปสู่การหลบหนีออกนอกพื้นที่หรือการกระทำความผิดซ้ำของผู้ถูกคุมความประพฤติได้

โดยเมื่อเปรียบเทียบกับกลไกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 จะเห็นความแตกต่าง กล่าวคือ มาตรา 117 ได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนีได้ทันทีโดยไม่ต้องมีหมาย และกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา 108 วรรคสาม หากพบว่าอุปกรณ์ถูกทำลายหรือทำให้ไม่สามารถใช้งานได้ กฎหมายได้วางหลักให้สันนิษฐานโดยเด็ดขาดว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีพฤติการณ์หลบหนีหรือจะหลบหนี ทำให้เจ้าพนักงานสามารถใช้มาตรการเร่งด่วนได้โดยไม่ต้องรอการตรวจสอบเพิ่มเติม

ประการที่สี่ คือ ปัญหาอำนาจของพนักงานคุมประพฤติในการเข้าไปในเคหสถานของผู้ถูกคุมความประพฤติ ตามมาตรา 15 (1)⁹ ที่นอกจากพนักงานคุมประพฤติจะมีอำนาจหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 มาตรา 14¹⁰ ได้กำหนดไว้ให้แล้ว ก็ยังคงมีอำนาจเพิ่มเติมตามมาตรา 15¹¹ อีกด้วย ซึ่งได้กำหนดอำนาจในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อที่จะสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่ดังกล่าว ในการที่จะปฏิบัติงานด้านคุมประพฤติ เช่น การสืบเสาะและพินิจ การสอดส่อง ติดตาม อื่น ๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งกฎหมายกำหนดเหตุแห่งการเข้าไปว่าต้องเป็นกรณีที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง จึงมีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็นบทบัญญัติที่มีความหละหลวมอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะในการเข้าไปยังเคหสถานของบุคคลใด ๆ นั้น ย่อมเป็นการรุกรานพื้นที่ส่วนตัวหรือสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง การที่กฎหมายระบุเพียงแต่ใช้เพียงเหตุจำเป็นอย่างยิ่ง ก็ย่อมอาจจะไม่เพียงพอ อันจะถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับการค้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการไว้อย่างเข้มข้น โดยถือหลักการว่าการค้นในที่รโหฐานจะต้องมีหมายค้น เว้นแต่จะมีเหตุตามที่กำหนดไว้ จึงจะสามารถเข้าไปโดยไม่มีหมายค้นได้ รวมถึงวิธีการดำเนินการเมื่อเข้าไปยังสถานที่ดังกล่าวแล้วว่าจะต้องดำเนินการต่อไปอย่างไร มีข้อจำกัดใดบ้างที่เจ้าพนักงานสามารถทำได้หรือไม่ได้

⁹ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559

¹⁰ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559

¹¹ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559

ในการจะเข้าไปในสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อที่จะสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่ดังกล่าว ในการที่จะปฏิบัติงานด้านคุ้มครองประพฤติก เช่น การสืบเสาะและพินิจ การสอดส่อง ติดตาม อื่น ๆ นั้น ก็ต้องคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลของประชาชนที่ย่อมจะได้รับความคุ้มครอง แม้จะเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน แต่กฎหมายก็ได้กำหนดเหตุแห่งการเข้าไปว่าต้องเป็นกรณีที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง และแม้ตามทฤษฎีการคุ้มครองประพฤติก ผู้กระทำผิดที่ศาลสั่งให้คุมความประพฤติ แม้จะไม่ได้ถูกจองจำ แต่มีการวางหลักเกณฑ์ในการกำหนดข้อจำกัดหรือวางเงื่อนไขเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกคุมความประพฤติไว้ ซึ่งผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละคนต้องยอมรับข้อกำหนดบางอย่างเพื่อแลกกับการได้รับสิทธิเสรีภาพที่มีเงื่อนไข

ดังนั้นแล้วเพื่อให้ปัญหาอำนาจของพนักงานคุมประพฤติในประเทศไทยได้รับการพิจารณาแก้ไข โดยเฉพาะการกำหนดอำนาจเชิงบังคับ การสร้างกลไกตอบสนองจากศาลอย่างทันที่ และการเสริมสร้างบทบาทของเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับภารกิจในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำและการฟื้นฟูผู้กระทำผิดอย่างยั่งยืน ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาอำนาจของพนักงานคุมประพฤติในการจับกุมตามหมายจับของศาล ตามมาตรา 32 วรรคท้าย ผู้ศึกษาเสนอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 32 วรรคท้าย ดังนี้

เดิมวางหลักว่า “ถ้าผู้ถูกคุมความประพฤติขัดขึ้นไม่มาศาลตามหมายเรียกหรือนัด จงใจไม่รับหมายเรียก ได้หลบหนีไป หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนี ศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกคุมความประพฤติ เพื่อดำเนินการต่อไป”

ขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็น “ถ้าผู้ถูกคุมความประพฤติขัดขึ้นไม่มาศาลตามหมายเรียกหรือนัด จงใจไม่รับหมายเรียก ได้หลบหนีไป หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนี ศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกคุมความประพฤติ และให้พนักงานคุมประพฤติร่วมติดตามหรือจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจ”

โดยหากมีการแก้ไขจะทำให้สามารถแบ่งเบาปริมาณงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีปริมาณลดลงได้ โดยทำให้มีความสะดวกรวดเร็วในการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ซึ่งกระทำผิดเงื่อนไขได้มากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างพนักงานคุมประพฤติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมาย

2. ปัญหาอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการดำเนินการหลังจากตรวจพบผู้ถูกคุมความประพฤติเสพสารเสพติด ตามมาตรา 14 (6) จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

ผู้ศึกษาเสนอแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ 8 ในประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบ มียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. 2560 ซึ่งอาศัยอำนาจตามมาตรา 14 (6) พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559

เดิมวางหลักว่า “ในกรณีผลการตรวจยาเสพติดให้ผลบวก ให้พนักงานคุมประพฤติแจ้งผลการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะให้ผู้รับการตรวจหรือทดสอบทราบ หากผู้รับการตรวจหรือทดสอบยอมรับว่าได้เสพหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจริง ให้พนักงานคุมประพฤติสอบถามและบันทึกรายละเอียดการให้ถ้อยคำของผู้รับการตรวจหรือทดสอบไว้ในแบบบันทึกการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะหรือกระดابخันทักข้อความ พร้อมทั้งลงลายมือชื่อผู้รับการตรวจหรือทดสอบ และลายมือชื่อของพนักงานคุมประพฤติ ตามแบบที่ กรมคุมประพฤติกำหนด แล้วให้พนักงานคุมประพฤตินำไปจัดเก็บไว้ในสำนวน”

ขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็น “ในกรณีผลการตรวจยาเสพติดให้ผลบวก ให้พนักงานคุมประพฤติแจ้งผลการตรวจหา สารเสพติดในปัสสาวะให้ผู้รับการตรวจหรือทดสอบทราบ หากผู้รับการตรวจหรือทดสอบยอมรับว่าได้เสพ หรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจริง ให้พนักงานคุมประพฤติสอบถามและบันทึกรายละเอียดการให้ถ้อยคำ ของผู้รับการตรวจหรือทดสอบไว้ในแบบบันทึกการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะหรือกระดابخันทักข้อความ พร้อมทั้งลงลายมือชื่อผู้รับการตรวจหรือทดสอบ และลายมือชื่อของพนักงานคุมประพฤติ ตามแบบที่ กรมคุมประพฤติกำหนด แล้วให้พนักงานคุมประพฤตินำผลการตรวจสอบส่งไปตรวจยืนยันผลอีกครั้งกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหากยังพบเป็นผลบวกจึงจัดเก็บไว้ในสำนวน พร้อมทั้งแจ้งความดำเนินคดีต่อไป และดำเนินการเสนอแผนดำเนินการต่อศาล”

3. ปัญหาอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการควบคุมการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ ตามมาตรา 14 (7)

ผู้ศึกษาเสนอแก้ไขเพิ่มเติม กฎกระทรวงการในเรื่องใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ ตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง พ.ศ. 2560 ซึ่งอาศัยอำนาจตามมาตรา 14 (7) พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น “หลักเกณฑ์กรณีของการกระทำผิดเงื่อนไขอื่นๆ ของผู้ถูกคุมความประพฤติ เมื่อถูกคุมความประพฤติหนีหรือจะหลบหนี ให้พนักงานคุมประพฤติที่พบการกระทำความผิดดังกล่าวมีอำนาจจับผู้ถูกคุมความประพฤตินั้นได้ และให้เจ้าพนักงานนั้นรับจัดส่งผู้ถูกคุมความประพฤติไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล

ในกรณีที่มิคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดกับถูกคุมความประพฤติ ถ้าปรากฏว่าอุปกรณ์ดังกล่าวถูกทำลายหรือทำให้ใช้การไม่ได้ไม่ว่าโดยวิธีใด ให้สันนิษฐานว่าถูกคุมความประพฤตินั้นหนีหรือจะหลบหนี

4. ปัญหาอำนาจของพนักงานคุมประพฤติในการเข้าไปในเคหสถานของผู้ถูกคุมความประพฤติ ตามมาตรา 15 (1)

ผู้ศึกษาเสนอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 15 (1)

จากเดิมวางหลักว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ในกรณีมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ ที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติอาศัยหรือทำงานหรือมีความเกี่ยวข้องด้วย และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับกรณีที่ระบุไว้ในมาตรา 14 (1) หรือ (2) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ในกรณีมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ ที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติอาศัยหรือทำงานหรือมีความเกี่ยวข้องด้วย และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับกรณีที่ระบุไว้ในมาตรา 14 (1) หรือ (2) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก โดยจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติ”

เอกสารอ้างอิง

กองอำนวยการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. คู่มือการปฏิบัติงานคุมความประพฤติ ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. กรุงเทพมหานคร: กรมคุมประพฤติ, 2564.

หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์. บทบาทของกรมคุมประพฤติในการป้องกันอาชญากรรมมิติใหม่ ในกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, 2539.

สมหมาย ใจชื้อ. มาตรการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 กับผู้กระทำผิดเงื่อนไขการคุมประพฤติ: ศึกษาอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการจับกุม พกพาอาวุธ การตรวจค้นและยึดสิ่งของผิดกฎหมาย. สารนิพนธ์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2560.

พยนต์ สินธุนาวา. เอกสารประกอบผลงานเรื่องที่ 1 เรื่อง บทบาทและหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติด้านการสืบเสาะและพินิจ. กรุงเทพมหานคร: กรมคุมประพฤติ.

พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 22 ก หน้า 1 (13 พฤษภาคม 2559).

กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. รายงานประจำปี กรมคุมประพฤติ 2566. กรุงเทพมหานคร: กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม, 2567.